

17.27x14.67	1	עמוד 13	הארץ - כותרת	18/11/2015	50535962-5
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

בוועד סנג'רו

תאוות הכליאה

בכלל ומאסר ממושך בפרט מעור־דד נטייה לעבריינות ומגדיל את הסיכויים שהאסיר יבצע עבירות עם שחרורו. כמו כן יש להתחשב בעלויות הכליאה הגבוהות, שני־תן היה להפנות לאמצעים אחרים לצמצום הפגיעה.

כך למשל, עלות שכרו של קצין מבחן, המטפל בכ־30 מבצעי עבירות במקביל, זהה להוצאות השוטפות על כליאת אסיר בודד (עשרת אלפים שקל), וסיכויי הצלחת השיקום במקרה הראשון גדולים יותר. הוועדה ממליצה שחברי כנסת המציעים להחמיר עונשי מאסר יחויבו לצרף להצעתם הערכה של משרד האוצר בדבר עלות המאסרים הצפויה בעקבות הצעת החוק.

מבחינה מעשית, זוהי אולי ההמלצה החשובה ביותר: לא כורלם מתעניינים במחיר החברתי הכבד של עונש המאסר. כמעט כולם מתעניינים בכסף — לתשורמת לב חברי הכנסת.

פרופ' סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים

של הפילוסוף מישל פוקו) נכשלה לחלוטין, ולא השיגה לא הרתעה ולא שיקום. לפיכך, ממליץ הדו"ח לצמצם את הכליאה ולהפנות את המשאבים הן לעונשים פחות חמורים והן לתמיכה בקהילות חלשות, כך שמראש לא יצמיחו פשיעה רבה.

החודש הגיעה הבשורה גם ל־שארל: דו"ח מאלף של "הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים", בראשות שופטת בית המשפט העליון (בדימוס) דליה דורנר, קובע כך: "אין טעם בניסיון לקדם את ההרתעה באמצעות הרחבת השימוש במאסרים או באמצעות שימוש במאסרים ממושכים יותר... שיקום בקהילה באמצעות ענישה שנעה בין עבודות שירות לצווי מבחן ושירות למען הציבור צפוי להפיק תוצאות טובות יותר... שימוש יעיל במאסר ככלי למניעת עבירות חייב להבחין בין עבריינים שצפויים לחזור ולבצע עבירות לבין אלו שלא. בנוסף, יש להתחשב באפקט הקרימינולוגי של המאסר, דהיינו בכך שהמאסר

יותר הגורם המרתיע הוא הגברת האכיפה. ריבוי עונשי המאסר והארכת תקופת המאסר — כבר הגענו לכ־20 אלף אסירים — גורמים לחברה הישראלית נו־קים כבדים: לא זו בלבד שהמאסר גורם סבל רב לאסיר, לבני משפחתו ולמכריו, הוא מתחבר לעבר־ריינים, לומד מהם, מפתח נטיות אנטי־חברתיות, מאבד את יכולת העבודה שהיו לו, והסיכויים לשיקומו פוחתים. בנוסף, המאסר עולה לנו ממון רב: כעשרת אלפים שקל בחודש לאסיר, לא כולל עלות ההקמה של מתקני כליאה, והנוקים הכלכליים שנגרמים למשפחות האסירים.

במאמר "המאסר: חשיבה מחודשת", ביקשתי ללמוד מניסיונם הרע של האמריקאים. בדו"ח משנת 2014 של המכון הלאומי האמריקאי למדע נבחנה מדיניות הענישה המחמירה, שהביאה לכך שמשפר הכלואים בארצות הברית וינק מכ־200 אלף בשנות ה־70 של המאה ה־20, ליותר משני מיליון כיום. מתברר שמדיניות "הכליאה הגדולה" (כלשונו

1948- עזב אחרון החיילים הבריטים את ארץ ישראל, אבל על החוק הפלילי הקל שהותיר לנו המנדט לא ויתרה הכנסת עד עצם היום הזה. נהפוך הוא: העובדה שהחוק כולל יותר מדי איסורים, שהגדרותיהם של רבים מהם רחבות מדי ומצמצמות את חירותנו מעבר לדרוש, ושלצדן קבועים עונשי מאסר מופרזים גם כשמדובר בעבירות לא חמורות — לא גרמה לכנסת לבטל איסורים, להגדיר איסורים מצומצמים יותר ולקבוע עונשים פרופורציונליים, אלא דווקא להוסיף עוד ועוד איסורים מיותרים. בכל פעם שחשבו שעבירה מסוימת מחייבת הגברה של ההרתעה, החמירו את העונש המרכיב הקבוע בחוק: מלוא כל הארץ משפט פלילי; מלוא כל הארץ מאסר.

במאמר "מי מעוניין במאסרים מרובים וממושכים יותר?" הצבעתי על כך שהמשפט הפלילי נהפך אצלנו לגולם שקם על יוצרו, ועל כך שלפי המחקרים החמרת הענישה איננה משיגה הרתעה גדולה